

היעדים הלאומיים של עסקים בישראל 2009

האם וכיצד עסקים מסוגלים לקדם את היעדים הלאומיים של ישראל?

מעלה: לעסקים תפקיד משמעותי בקידום יעדים לאומיים לשיפור כלכלי, חברתי וסביבתי בישראל

תמצית

ראשי המגזר העסקי החברים בפורום המנכ"לים של מעלה, מיפו לאחרונה את היעדים הלאומיים של גופי ממשל בישראל, בהתאם למידת התועלת שהמגזר העסקי יכול להביא לקידומם.

כנס מעלה 2009 מוקדש לחשיפת אותה מפת יעדים וליצירת מחויבות המגזר העסקי למימושם. מעלה מאמינה כי שיח בין ראשי המגזר העסקי והציבורי בעת זו והירתמות לעבודה משותפת, ייתן ערך מוסף לטיפול בנושאים בוערים כשיפור החינוך בישראל, הרחבת מעגל התעסוקה, יעדים לאומיים להתייעלות סביבתית ועוד.

סיכום תוצרי כנס מעלה 2009 יעמיק בדרכים בהן עסקים יכולים לקדם את היעדים שמופ. בהתאמה, מעלה תקדם את המודעות והשימוש במפת היעדים בקרב חברות העמיתים שלה ותפתח כלים ומדדים לשירות עסקים, בדגש על הנושאים הבאים: **תעסוקת אוכלוסיות המתקשות להשתלב בשוק העבודה, שיפור החינוך, איכות סביבה, מימשל תאגידי ואחריות תאגידית של עסקים קטנים ובינוניים.**

רציונל

1. בשנים האחרונות מעורבות יותר ויותר חברות בקידום יעדים לאומיים, באמצעות תרומות כספיות, אך חשוב מכך באמצעות מיצוי תפקידן וכוחן הכלכלי בנושאים כגון גיוון בתעסוקה, התייעלות סביבתית, פיתוח כלכלי חברתי בפריפריה ועוד.
2. עד כה ההחלטה על נושאים לטיפול התבססה בעיקר על שילוב בין נושאים הנדונים בסדר היום הציבורי והעדפות על רקע החיבור לליבה העסקית של כל תאגיד בנפרד.
3. הנחת היסוד היא כי המגזר העסקי יכול ומעוניין להגביר את האפקטיביות והרלוונטיות שלו כמגזר, מעבר לפעילות של כל חברה, במימוש יעדים ציבוריים בישראל.

4. המגזר העסקי מכיר בצורך באמירה ציבורית ביחס ליעדים לאומיים אשר יקדמו את מימוש פוטנציאל הצמיחה הכלכלית והחברתית של מדינת ישראל, במיוחד על רקע המשבר הכלכלי.
5. מאחר ואין בנמצא המלצות מסודרות של הממשלה לתחומים בהם מעורבותו החברתית-סביבתית של המגזר העסקי עשויה להיות אפקטיבית ורלוונטית במיוחד, מעלה ייצרה רשימת המלצות יזומה, שתהווה מעין מפת דרכים לסקטור העסקי, ותעודכן מעת לעת.

תהליך העבודה

6. חברת הייעוץ האסטרטגי "פרקסיס" ערכה בעבור מעלה מיפוי ראשוני של יעדים לאומיים בישראל על פי החלטות ממשלה, תוכניות משרדי הממשלה, גופי מימשל נוספים ו-4 מרכזי חשיבה עצמאיים בתחומי חברה, סביבה, חינוך ומדיניות ציבורית.
7. בראיונות עם מנהלי אחריות תאגידית נבדקה מעורבות העסקים בתחומי היעדים.
8. לאחר מכן, התקיימו 'שולחנות עגולים' עם מנהלי אחריות תאגידית לחידוד האופנים שבהם ניתן להגביר את אפקטיביות הפעילות החברתית-סביבתית של חברות באמצעות מיקוד ביעדים לאומיים.
9. לבסוף, פורום מנכ"לי חברות המנהיגות של מעלה דן והצהיר על מחויבותו ליעדים הלאומיים בישראל והדגיש את החשיבות של מימשל תאגידי תקין כתנאי לאמון הציבור במגזר העסקי.

היעדים הלאומיים בישראל המופיעים במפה (סדר הופעה אקראי)

- קידום תעסוקת אוכלוסיות ששיעור השתתפותן נמוך. יעד לטיפול מיידי.
- פיתוח הון אנושי בשוק העבודה.
- קידום עסקים קטנים ובינוניים כמנוף כלכלי. יעד לטיפול מיידי.
- החזרת טובי המוחות לישראל ושימורם.
- קידום טכנולוגיות חדשניות כיתרונה התחרותי של ישראל בעולם.
- פיתוח כלכלי חברתי בפריפריה.
- האצת שילובה של החברה הערבית בכלכלה הישראלית.
- שיפור איכות החינוך, הפורמאלי והא-פורמאלי. יעד לטיפול מיידי.
- התייעלות סביבתית (אנרגיה, מים, פחמן, פסולת ועוד). יעד לטיפול מיידי.
- שמירה על בריאות הציבור (באמצעות הערכה ושדרוג של סביבת העבודה והמוצרים הסופיים).
- שיפור העמידות במשברים לאומיים.

עיקרי החלטות פורום מנכ"לי מנהיגות מעלה

10. הפורום התכנס בתאריך 06.07.09 במשרדי חברת שטראוס. משתתפי הדיון: צבי זיו - יו"ר, דוד אבנר, מייק אבנר, מיכל דנא, רועי ורמוס, עירית כהן, גליה מאור, דני מרגלית, מאיר ניסנזון, רוני נפתלי, דורית סלינגר, גיורא עופר, רונית פישמן, מיקי קני, עפרה שטראוס, עמוס שפירא, מאיר שני, איציק תמיר. מעלה: מומו מהדב, טליה אהרוני. בהנחיית "פרקסיס": בועז ישראלי ותמר לניר.
11. המגזר העסקי רואה עצמו כשותף באחריות לזיהוי וטיפול בנושאים ותחומים שהתמקדות לאומית בהם תיתן את האפקט המירבי לשיפור כלכלי, חברתי וסביבתי.
12. פורום מנכ"לי המנהיגות של מעלה רואה לעצמו תפקיד מיוחד בקידום הטיפול ביעדים במישור הציבורי.
13. היעדים הבולטים שהוזכרו בדיון: שיפור איכות החינוך, קידום תעסוקת אוכלוסיות ששיעור השתתפותן נמוך והתייעלות סביבתית.
14. פורום מנכ"לי המנהיגות הוסיף שני יעדים למפה - מלחמה בשחיתות בישראל ומימשל תאגידי.
15. מימשל תאגידי תקין הוגדר כתנאי סף לאמון הציבור במגזר העסקי.
16. הגברת האפקטיביות בהשגת היעדים מדגישה עוד יותר את הצורך בשיתופי פעולה בין החברות, בפרט בפעילות בקהילה.
17. מפת היעדים מומלצת לשימוש ע"י חברות עסקיות לצורכי:
  - בניית תכנית העבודה בתחום האחריות התאגידית;
  - הערכת אפקטיביות תוכניות העבודה ותחומי המיקוד;
  - יצירת שותפויות בין העסקים לבין עצמם ובין גופי ממשל וארגונים חברתיים וסביבתיים לקידום היעדים.

צעדים בטווח הקצר

18. כנס מעלה 2009 יוקדש לחשיפת מפת היעדים וליצירת מחויבות המגזר העסקי למימושם.
19. מעלה תפתח כלים ומדדים לשירות העסקים, בדגש על הנושאים הבאים: תעסוקת אוכלוסיות המתקשות להשתלב בשוק העבודה, שיפור החינוך, התייעלות סביבתית, מימשל תאגידי ואחריות תאגידית של עסקים קטנים ובינוניים.
20. סיכום תוצרי כנס מעלה 2009 יעמיק בדרכים בהם עסקים יכולים לממש את הצהרת היעדים.

דוגמאות לשילוב היעדים בפעילות העסקית

21. קידום תעסוקת אוכלוסיות ששיעור השתתפותן נמוך – הגדרת יעדי העסקה גם בהתאם לקבוצות המתקשות להשתלב בשוק העבודה, תוך שימוש בתוכניות תמריצים ממשלתיות:
- גיוס עובדים בגיל +45: קורסים ייעודיים לאוכלוסיה מבוגרת.
  - מוקדי שירות לקוחות/ מרכזי העסקה לאוכלוסייה חרדית.
  - שילוב עובדים עם מוגבלויות וקידום אותם עובדים.
  - פיתוח תעסוקתי וקליטת מועסקים ערבים (דגש על בעלי השכלה אקדמאית).
22. התייעלות סביבתית – דוגמאות:
- מדידת פליטות הפחמן של הארגון העסקי וקביעת יעדי הפחתה רב שנתיים (בצריכת אנרגיה לדוגמא) היוצרים חיסכון כלכלי והתייעלות סביבתית.
  - תהליכי ניהול פסולת בגישת "פסולת כמשאב" להפחתה במקור, שימוש חוזר ומיחזור.
  - יעדי הפחתה בצריכת מים.
23. עסקים קטנים ובינוניים כמנוף כלכלי – דוגמאות:
- ליווי וסיוע בשרשרת האספקה לפיתוח יכולות ניהול וטכנולוגיה גבוהות באמצעות תמריצים, הדרכה, והעמדת אשראי.
  - התאמת תוכניות האשראי בשרשרת האספקה ללוחות תשלומים והעדפה לפרפרייה.
  - סיוע בפיתוח כללי אתיקה, סביבת עבודה הוגנת ושילוב בתוכניות מעורבות בקהילה.

פירוט וחומרי רקע

א. מפת היעדים | מקורות

- דו"ח בנק ישראל 2008 (מאפריל 2009).
- תכנית "בלימה ותנופה" של משרד האוצר (מאפריל 2009).
- דו"חות המועצה הלאומית לכלכלה במשרד ראש הממשלה.
- היעדים המרכזיים של משרדי הממשלה (משרד התמ"ת, משרד הבריאות, המשרד להגנת הסביבה, משרד התשתיות, המשרד לפיתוח הנגב והגליל ומשרד ראש הממשלה – האגף למדיניות והרשות לפיתוח כלכלי של המגזר הערבי).
- דו"ח "ישראל 2028: חזון ואסטרטגיה כלכלית-חברתית בעולם גלובאלי".
- דו"ח טרכטנברג – "האג'נדה הכלכלית-חברתית לישראל ל-2008 עד 2010".
- דו"ח מבקר המדינה 2008 ו-2009.
- מכון ראות – התומך בתהליכי קבלת החלטות אסטרטגיים של ממשלת ישראל בתחום הביטחון והחוסן הלאומי ובתחום הכלכלי-חברתי (חזון "ישראל 15").

- "הכל חינוך" – תנועה הפועלת להצבת החינוך בראש סדר העדיפויות הלאומי.
- מרכז אדוה – מכון לחקר החברה הישראלית ולקידום רעיון השוויון והצדק החברתי. מגבש המלצות למדיניות בשאיפה לקדם את הצדק ואת השוויון.
- מרכז השל – המכון הישראלי לחשיבה ומנהיגות סביבתית.

ב. פירוט היעדים בהתאם למקורות

- 1. קידום תעסוקת אוכלוסיות ששיעור השתתפותן נמוך**

  - שיעור תעסוקת גברים חרדים של כ-63% ושמירה על שיעור תעסוקת נשים חרדיות של כ-54%. דגש על עליית אחוז העובדות מחוץ לתחום החינוך (המועצה הלאומית לכלכלה).
  - פיזור תעסוקתי רחב יותר של הגברים הערבים, כדי למנוע את ריכוז-היתר במשלחי יד פיזיים. נגישות אמהות ערביות לתעסוקה. (דו"ח בנק ישראל 2008).
  - קידום תעסוקת מעוטי ההשכלה – שיעור התעסוקה של בעלי השכלה נמוכה מתיכונת בישראל נמוך בלמעלה מ-20 נקודות אחוז מהממוצע של מדינות OECD (דו"ח בנק ישראל 2008).
  - הגדלת מספר העובדים הישראלים בתחומי הבניה, החקלאות, התעשייה והסיעוד (תכנית "בלימה ותנופה" של משרד האוצר).
  - קידום תעסוקת אנשים עם מוגבלויות (משרד התמ"ת).
  - קידום תעסוקת הורים יחידים (משרד התמ"ת).
- 2. פיתוח הון אנושי בשוק העבודה.** משרד התמ"ת, דו"ח ישראל 2028

  - תכנון הכשרה וביצועה, ושיתוף פעולה עם גופים המקדמים הכשרת אוכלוסיות ששיעור השתתפותן נמוך בתעסוקה.
  - הכשרה מקצועית לקידום החדשנות בתעשייה המסורתית.
  - הכשרה תוך מפעלית – הכוללת השמה או ללא התחייבות להשמה.
- 3. עסקים קטנים ובינוניים כמנוף כלכלי.** משרד התמ"ת

  - מיצוי הפוטנציאל של מגזר העסקים הקטנים והבינוניים כמנוף להגדלת תעסוקה והעלאת רמת חייהם של העובדים בו.
  - חינוך ליזמות, הכשרת שדרת ניהול ועידוד חדשנות ומו"פ בקרב עסקים קטנים ובינוניים.
  - פיתוח כלכלי מקומי/קהילתי.

- 4. החזרת טובי המוחות לישראל ושימורם.** תכנית "בלימה ותנופה" של משרדי האוצר המדע
- המשבר הכלכלי כהזדמנות להחזרת טובי המוחות לישראל.
  - לתת מענה של תקני מחקר לטובי המוחות בישראל.
- 5. קידום טכנולוגיות חדשניות כיתרונה של ישראל.** משרד התמ"ת
- טכנולוגיות בתחומים: אנרגיות מתחדשות, טכנולוגיות מים וסביבה, ננו וביו-טכנולוגיה, טכנולוגיה וחדשנות בתעשייה המסורתית, טכנולוגיות תקשורת ומידע וטכנולוגיות בטחוניות.
  - קיים בתמריצים כגון: תגנית מגנט - ביצוע מו"פ גנרי במסגרת קונסורציום, מסלול תמיכה בחדשנות עיצובית בתעשייה המסורתית, תכנית מו"פ לפיתוח מוצר חדשני.
- 6. האצת שילובה של החברה הערבית בכלכלה.** הרשות לפיתוח כלכלי
- של המגזר הערבי, הדרוזי והצ'רקסי עליה ברמת החיים, תוך הקטנת הפערים הכלכליים בין האוכלוסייה הערבית והאוכלוסייה היהודית.
  - מיצוי הפוטנציאל הכלכלי, תוך עידוד פעילות כלכלית יצרנית ועסקית בתוך היישובים והגברת השילוב בכלכלה הלאומית.
  - העצמת ארגונים מחוללי שינוי בחברה הערבית.
- 7. פיתוח כלכלי חברתי בפריפריה.** המשרד לפיתוח הנגב והגליל
- יעדי יישובי הפריפריה בצפון לשנת 2020: תוספת של 370 אלף תושבים לערך והעלאת מספר המועסקים בכ-220 אלף (תוכנית עדיפות לאומית לפריפריה 2008).
  - יעדי התוכנית האסטרטגית לפיתוח הנגב ל-2015:
  - הגדלת האוכלוסייה בנגב ל-900 אלף.
  - העלאת מספר המועסקים ל-300 אלף.
  - השוואת שיעור הסטודנטים מקרב תושבי הנגב (באוכ' היהודית) למרכז והגדלתו באוכלוסייה הבדואית בנגב.
  - תמריצים: מסלול מרכזי מו"פ של חברות גדולות - עידוד הקמת מפעלים מחוללי שינוי בפריפריה, קליטת עובדים נוספים בפריפריה, הגדלת תעסוקה באזור תעשייה נע"מ - הנגב המערבי.

- 8. שיפור איכות החינוך. הפורמאלי והא-פורמאלי.** דו"ח בנק ישראל 2008, הכל חינוך, ישראל 2008
- הגדלת אחוז בעלי השכלה על תיכונית בפרט בקרב אוכלוסיות שנגישותן להשכלה גבוהה נמוכה.
  - שיפור איכות ההוראה והישגי מערכת החינוך.
  - טיפול מערכתי בילדים ונוער בסיכון.
  - קידום החינוך הטכנולוגי והמדעי.
- 9. התייעלות סביבתית (אנרגיה, מים, פחמן ופסולת)**
- הפחתה של 20% מפליטות הפחמן בישראל עד לשנת 2020.
  - ריסון השימוש ברכב פרטי בישראל (דו"ח בנק ישראל 2008).
  - התייעלות בתחום האנרגיה (דו"ח בנק ישראל 2008).
  - 10% אנרגיות מתחדשות ב-2020 (יעד ממשלה, משרד התשתיות).
  - הפחתה ומחזור פסולת (דו"ח התחממות גלובלית 2007).
  - היחלצות ממשבר המים (יעד ממשלה ומשרד התשתיות).
- 10. בריאות הציבור (באמצעות סביבת עבודה ומוצרים).** משרד הבריאות
- צמצום ההשמנה ומניעתה (דו"ח מבקר המדינה 2008).
  - הפחתת התחלואה והתמותה מסרטן וחומרים מסרטנים.
  - הפחתת העישון בקרב הישראלים המבוגרים ל-15% עד 2020.
  - הורדת מספר ההרוגים בכבישים - צמצום של 6% בשנה (יעד לאומי של ממשלת ישראל מאז 2006).
  - הורדת מספר נפגעי האלימות בישראל (יעד משרד הבריאות לגבי אלימות במשפחה, ויעד המשרד לבטחון פנים).
- 11. עמידות במשברים לאומיים.** משרד הרווחה ומכון ראות
- שיפור החוסן הקהילתי לפני ובמהלך מצבי משבר.
  - קידום מוכנות בסיסית לחירום ברמה האישית והארגונית.
  - עידוד קשרים ושיתופי פעולה בין יחידות הקצה ברשת האזרחית (כגון עמותות עזרה וסיוע) ובין לבין גופי מערך העורף של המדינה והרשויות המקומיות.